

Motion till riksdagen

1989/90:Jo522

av Elving Andersson och Ingbritt Irhammar

(båda c)

Minskning av djurförsöken, m.m.

Riksdagen har åtskilliga gånger uttalat att antalet djurförsök skall minska och ett antal åtgärder har vidtagits i detta syfte.

Åtgärderna har dock inte varit tillräckliga. Antalet plågsamma djurförsök är fortfarande mycket stort och många djur utsätts för onödigt lidande. Ytterligare åtgärder behöver därför vidtas.

Avvecklingsplan för djurförsöken

Som ett led i att minska antalet djurförsök infördes 1979 djurförsöksetiska nämnder med uppgift att pröva alla djurförsök. Sedan nämnderna infördes har dock bara ett dussin ansökningar avslagits. Därutöver har vissa djurförsök ändrats efter prövning i nämnderna.

Någon tillförlitlig statistik över antalet ansökningar och anmälningar till nämnderna finns inte, men de torde uppgå till ca 15 000.

Om det skall bli något reellt innehåll i riksdagens uttalande om att antalet djurförsök kraftigt skall minska, krävs nu en systematisk avvecklingsplan.

En sådan avvecklingsplan måste bl.a. innehålla förslag om att ökade resurser ställs till centrala försöksdjursnämndens försorg för forskning kring alternativa metoder.

Det är också viktigt att de resultat som uppnås när det gäller alternativa metoder ges spridning så att de kan tillämpas på andra institutioner. Genom en organiserad spridning av sådana resultat underlättas också de olika djurförsöksetiska nämndernas möjlighet att att neka tillstånd till djurförsök då alternativa metoder kan användas.

En utvärdering av djurförsökens verkliga betydelse som modell för att behandla olika sjukdomar och som testmetod för kemikalier, bekämpningsmedel, kosmetika, läkemedel osv är mycket angelägen.

Olika myndigheters föreskrivande av tester av olika slag för godkännande av produkter som släpps ut på marknaden är i starkt behov av en översyn om antalet djurförsök skall kunna minskas.

De exempel som nämnts ovan är några delar som måste ingå i en avvecklingsplan för djurförsöken. Centrala försöksdjursnämnden bör ges i uppdrag att utarbeta ett förslag till en sådan avvecklingsplan. Målet bör därvid vara att antalet djurförsök, och antalet djur som används vid dessa försök, skall minska med minst 75 procent fram till år 2000.

Lantbruksstyrelsen har att utöva tillsyn enligt djurskyddslagen. Ett område där tillsynen, enligt vår mening, varit bristfällig är djurförsöken. I och med den nya djurskyddslagens skärpta bestämmelser om djurförsök krävs betydligt ökade resurser för att lagen verkligen skall få genomslag i praktiken.

En metod som bör prövas för att tillskapa nödiga resurser, och även medverka till att nedbringa antalet djur som används för djurförsök, är en avgiftsbeläggning.

Ett sådant avgiftssystem bör utformas så att en avgift tas ut för varje djur som används i försöken. Antalet använda djur framgår av ansökan till djurförsöksetisk nämnd.

En sådan avgift torde leda till en viss självsaneringen inom djurförsöksverksamheten och leda till att färre djur används.

För att motverka att syftet med avgiften kringgås, genom att samma djur används i flera experiment, bör en bestämmelse införas i tillämpningsföreskrifterna som förbjuder en sådan hantering. Detta är en fråga av principiell betydelse ur etisk synpunkt, eftersom lidandet för det enskilda djuret blir större, om det utsätts för upprepade ingrepp eller manipulationer.

Satsa på alternativen

I den nya djurskyddsförordningen stadgas att djurförsök skall kunna avstyrkas av djurförsöksetisk nämnd om likvärdig kunskap kan erhållas med andra metoder. För att detta skall kunna ges en effektiv tillämpning fordras en inventering av dels de alternativa metoder som finns, dels de rutiner och tekniker som finns, som kan lindra djurens lidande i de försök som sker.

Erfarenheter från granskningar av ansökningar om djurförsök som behandlats av de djurförsöksetiska nämnderna, visar att rutinerna och metoderna för hantering av djuren i olika moment av försöken varierar mellan de olika institutionerna. Likaså visas att kunskaperna om bästa metod, för försöksdjuret, också varierar mellan de personer som skall hantera dem. När det gäller anvisning av alternativa metoder till det föreslagna djurförsöket har praxis varierat i nämnderna.

En samlad kunskap om vilka alternativ som är möjliga finns inte idag. Därför bör en inventering, som nämnts ovan, göras. Det aktuella kunskapsläget måste också förmedlas till de berörda, dvs. forskare och ledamöter i de djurförsöksetiska nämnderna. Det är också viktigt att kunskaperna hela tiden hålls aktuella i takt med utvecklingen.

En sådan kunskapsuppbyggnad och kunskapsförmedling bör vara en uppgift för centrala försöksdjursnämnden i sin egenskap av högsta myndighet för djurförsöksverksamheten i landet.

Transporter av djur över gränserna

Vid en transport av 100 hundar från England hösten 1989, avsedda att användas i djurförsök i Sverige, dog 79 hundar genom kvävning.

En av bristerna med nuvarande regler är att lantbruksstyrelsen, som utfärdar införsel- resp. utförseltillstånd av djur, bara har att ta hänsyn till smitt-

skydds- och sjukdomsaspekter. Djurskyddsfrågan överlämnas till export-
erande lands myndigheter.

Mot. 1989/90
Jo522

Svagheten i denna arbetsfördelning visade sig då läkemedelsföretaget
Astra en vecka efter händelsen med de 79 kvävda beaglarna ansökte om,
och erhöll, tillstånd att importera ytterligare hundar från samma uppfödare i
England. Uppfödaren var då föremål för polisutredning.

Ytterligare ett fall av försummelse har sedan blivit känt. En last med
SPF-uppfödda (SPF=special pathogen free) hamstrar på väg till en svensk
djurförsöksinstitution blev stående två dygn i Danmark. Händelsen har an-
mälts till lantbruksstyrelsen.

Lagstiftning och föreskrifter är till för att skydda den part som är i behov
av skydd, i detta fall djuren. Dagens transporter av djur i grupp sker inte
utifrån djurens behov som grundförutsättning utan utifrån brukarnas in-
teresse av ekonomiskt fördelaktiga transporter med minsta möjliga besvär.

Om intentionerna i den nya djurskyddslagen skall uppfyllas vid transpor-
ter av djur måste ett regelsystem upprättas som tar hänsyn till både den ak-
tuella artens behov och dessutom att varje djur betraktas som en individ.

Enligt uppgift pågår vid lantbruksstyrelsen en översyn av transportkun-
gårelsen. Denna översyn bör bl.a. ha följande utgångspunkter:

- Tillstånd för införsel av djur måste innefatta en bedömning av om gäl-
lande svenska djurskyddsbestämmelser är uppfyllda.
- Varje djurslag och varje djurindivid måste transporteras på ett sådant sätt
att de inte utsätts för psykiska påfrestningar utöver vad en förflyttning av
djur normalt ger upphov till.
- Transporttiderna måste minimeras.
- En ansvarig person bör, för köparens räkning, alltid medfölja en trans-
port. Ansvarig person bör anmälas till, och godkännas av lantbruksstyrel-
sen.

Hemställen

Med anledning av det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i mo-
tionen anförts om en avvecklingsplan för djurförsöken.
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i mo-
tionen anförts om avgiftsbeläggning av djurförsök.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i mo-
tionen anförts om inventering av alternativa metoder till djurförsök,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i mo-
tionen anförts om transporter av försöksdjur över gränserna.

Stockholm den 25 januari 1990

Elving Andersson (c)

Ingbritt Irhammar (c)

